

Сценарій VR-тренінгу: Реалізація процедури згасання щодо проблемної поведінки, яка виникає після відмови в доступі до бажаного предмета

СЦЕНАРІЙ «СУПЕРМАРКЕТ – ДОСТУП ДО МАТЕРІАЛЬНОГО ПІДКРІПЛЕННЯ»

Ось VR-сценарій, змодельований у супермаркеті, спрямований на корекцію поведінки, зумовленої прагненням отримати матеріальні підкріплення. Цільова навичка полягає у формуванні в Маркуса розуміння, що солодощі та інші бажані предмети не є негайно доступними на вимогу, і що він може використовувати більш прийнятні способи для їх запиту. Терапевт буде відпрацьовувати стратегії управління спробами Маркуса отримати доступ до матеріальних підкріплень, зокрема шляхом утримання від надання підкріплення у випадках, коли він демонструє неприйнятну поведінку.

Ролі у VR-сценарії, усі з прописаними репліками:

Тренер (завжди виконується тренером)

Вчитель

Дитина

Тривалість: приблизно 10 хвилин

Місце проведення: супермаркет

Цільова навичка: впровадження процедури згасання щодо проблемної поведінки, яка виникає після того, як Маркусу відмовляють у доступі до бажаного предмета/діяльності або коли предмет/діяльність недоступні.

Профіль дитини: Маркус

· **Вік:** 5 років

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

This work is licensed under CC BY-NC-SA 4.0.

2023-1-DK01-KA220-HED-000153480

Co-funded by the
European Union

- **Діагноз:** розлад аутистичного спектра (діагностовано у 2 роки)
- **Рівень мовлення:** говорить фразами з 2–3 слів, може виконувати прості інструкції
- **Актуальні навички:**
 - може розпізнавати основні кольори та форми
 - починає вивчати літери та цифри
 - може попросити бажаний предмет за допомогою фрази на кшталт «хочу печиво» після підказки
 - самостійний у базових навичках самообслуговування
 - не вміє чекати на бажані предмети чи увагу
- **Проблемна поведінка:**
 - часті гучні вокалізації (плач, скиглення), коли йому кажуть «ні»
 - кидає предмети, коли йому відмовляють у доступі до бажаного предмета/діяльності
- **Підкріплювачі:**
 - солодощі
 - час з iPad
 - гра з бульбашками
 - музичні іграшки
 - фізична активність (стрибки, обертання)

Персонажі:

- **Тренер:** ВСВА
- **Вчитель:** пані Рівера, RBT (Зареєстрований поведінковий технік) на стадії навчання
- **Дитина:** Маркус, 5-річний хлопчик з аутизмом

Сцена 1: Вступ і інструктаж (2 хвилини)

Місце дії: біля входу до супермаркету

Тренер: «Сьогодні ми будемо працювати над тим, щоб Маркус навчився терпіти ситуацію, коли він не отримує кожен предмет, який бачить у магазині. Ми попрактикуємось у тому, щоб дати йому альтернативні способи просити або чекати, і будемо працювати над тим, щоб не давати бажане, коли він починає скиглити, хапати чи кидати предмети.»

Учитель: «Якщо він попросить цукерку, мені треба одразу відповісти?»

Тренер: «Якщо він просить належним чином, можна відповісти на запит, але пояснити, що йому потрібно почекати кілька хвилин, перш ніж отримати бажане. Ми будемо підкріплювати правильне прохання, а також спокійне очікування — без хватання чи скиглення.»

Сцена 2: Вхід у відділ магазину (2 хвилини)

Місце дії: у відділі зі снеками, де солодощі розташовані на рівні очей Маркуса

Учитель: «Маркус, ми прийшли купити деякі продукти для вечері.»

Маркус: [тягнеться до цукерки]

Учитель: «Я бачу, тобі подобаються цукерки! Ти можеш вибрати один предмет, щоб роздивитися, але зараз не час купувати цукерки.» [перенаправляє до іншої частини проходу]

Маркус: [бере цукерку й кладе у кошик]

Учитель: «Маркус, я сказала, що можна подивитися, але ми не купуємо цукерки!» [повертає цукерку на полицю]

Маркус: [хапає цукерку, кидає її на підлогу і починає плакати]

Учитель: «Все добре, Маркус. Послухай, потрібно просто гарно попросити цукерку. Використовуй слова.»

Маркус: «Хочу цукерку.»

Учитель: «Молодець, Маркус. Добре, ми можемо взяти цукерку.» [кладе цукерку в кошик]

Тренер: «Ти добре почала, перенаправивши Маркуса, але коли він почав демонструвати проблемну поведінку, ти спробувала його заспокоїти, запропонувавши цукерку. Хоча ти й

підказала йому попросити правильно, оскільки це відбулося під час плачу, ти фактично підкріпила небажану поведінку. Тобі слід було почекати, поки він заспокоїться, і лише потім підказати, як правильно попросити цукерку.»

Сцена 3: Підкріплення правильних прохань (3 хвилини)

Місце дії: усе ще відділ зі снеками, Маркус продовжує проявляти інтерес до цукерок.

- Мета: навчити Маркуса, що лише спокійне та належне прохання призводить до визнання чи потенційного підкріплення.

Учитель: «Маркус, пам'ятай, якщо ти щось хочеш, потрібно попросити спокійно.»

Маркус: [показує на цукерки] «Хочу цукерку!»

Учитель: «Дякую, що попросив. Але зараз ми не купуємо цукерки. Ми тут за продуктами на вечерю.» [перенаправляє Маркуса до іншої полиці]

Маркус: [починає голосно скиглити, падає на підлогу]

Учитель: [зберігає нейтральний тон, уникає зорового контакту та спокійно продовжує покупки, тримаючи Маркуса в полі зору]

Тренер: [зупиняє симуляцію] «Ти добре впоралася з ігноруванням проблемної поведінки й не дала Маркусу цукерку. Але ти втратила можливість для підкріплення, коли він правильно попросив цукерку. Він повинен навчитися приймати відмову, але на цьому етапі ми зосереджуємося на формуванні навички правильно просити бажане. Ми все одно маємо надавати Маркусу увагу, ми застосовуємо процедуру гасіння лише щодо проблемної поведінки, спрямованої на отримання предметів.»

Сцена 4: Підкріплення правильних прохань (2 хвилини)

Місце дії: у відділі овочів та фруктів, де Маркус цікавиться яскраво оформленим прилавком фруктів.

- Мета: підкріпити Маркуса, коли він просить належним чином.

Учитель: [бачить, що Маркус дивиться на яблука без скиглення] «Вау, Маркус, ти спокійний! Чудова робота — ти гарно чекаєш, поки ми робимо покупки.»

Маркус: [усміхається, але знову поглядає у бік проходу з цукерками]

Учитель: «Давай виберемо фрукт разом. Як думаєш, що ми маємо взяти?» [залучає Маркуса до вибору яблука, відволікаючи його увагу]

Маркус: «Я хочу цукерку.»

Учитель: «Дякую, що так гарно попросив, Маркус. Добре, давай закінчимо покупки, і потім ми зможемо взяти тобі цукерку, адже ти так добре просив спокійним голосом.»

Тренер: «Чудово! Ти зосередилася на правильній поведінці, і тим самим підкріпила спокійні прохання, які ми хочемо бачити.»

Сцена 5: Самостійна практика/генералізація (2 хвилини)

Тренер: «А тепер ти попрактикуєшся самостійно. Я буду грати роль Маркуса, а ти реагуватимеш на його поведінку. Зосередься на підкріпленні правильних прохань і вмінні чекати.»

[Учитель і тренер відпрацьовують у рольовій грі різні поведінкові ситуації, пов'язані з доступом до бажаних предметів.]